herpy

SKILDPADDER

Common Spider Tortoise

Pyxis arachnoides

Pyxis arachnoides er en lille, kritisk truet landskildpadde fra de tørre tornskove langs Madagaskars sydvestkyst. Skjoldet er højt hvælvet med et mønster, der ligner et spind, og voksne dyr er 10-12 cm lange og vejer 200-400 g. Arten er sjælden i fangenskab og formerer sig langsomt, og der findes kun lidt viden om pasningen.

Familie: Testudinidae Tidligere navn: *Pyxis aranoides; Bellemys arachnoides*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**10-15 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**200-400 g**
Levetid	**50-70 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Halvørken og tørskov**
Sværhedsgrad	**Ekspert**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 40 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-30 °C**
Hotspot	**32-38 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**50-70 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og planter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**1 æg**
Kuld pr. år	**1-2**
Inkubation	**220-330 dage** ved 29-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks I**
EU-bilag	**Bilag A**
IUCN	**Kritisk truet (CR)**

Arten står på CITES liste I og i EU-bilag A. Køb, salg, udbud til salg og kommerciel udstilling kræver derfor som udgangspunkt et EU-certifikat for det enkelte dyr (forordning 338/97, art. 8 og 10). Certifikaterne udstedes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Spørg styrelsen, før du køber, sælger eller udstiller, og sørg for, at certifikatet følger dyret. Arten står ikke på de danske lister over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 og nr. 686 af 31.5.2023).

Om arten

Pyxis arachnoides er en af de mindste landskildpadder. Rygskjoldet (carapax) er aflangt og højt hvælvet, mørkebrunt til næsten sort med et gult, stråleformet mønster, og randpladerne har en gul underkant. Artsnavnet kommer af græsk *arachne*, 'edderkop', formentlig efter mønstret, som ligner et spind. Huden er olivengrøn. Forreste del af bugskjoldet (plastron) kan være bevægelig ved et tværgående hængsel. Alle mål i teksten er skjoldlængden. Voksne dyr er 10-12 cm, enkelte op til 15 cm, og vejer 200-400 g.

Arten blev beskrevet af Thomas Bell i 1827 og er typearten for slægten *Pyxis*, som kun har én anden art, *Pyxis planicauda*. Der skelnes mellem tre underarter, *P. a. arachnoides*, *P. a. brygooi* og *P. a. oblonga*, som er genetisk og udseendemæssigt adskilte. Her omtales arten samlet.

Arten er kritisk truet. De største trusler er ulovlig indsamling til kød og til handel med kæledyr, tab af levested til landbrug, kvægbrug og tømmerhugst, tørke og klimaændringer.

Udbredelse og levested

Pyxis arachnoides findes kun på Madagaskar, i et smalt bælte langs den sydvestlige og sydlige kyst, højst 10-50 km ind i landet. Arten levede oprindelig langs 555 km kyst fra Mangokyfloden til Lac Anony, men i dag er udbredelsen delt i otte adskilte bestande. *P. a. brygooi* lever længst mod nord, mellem Manombofloden og Morombe i Mikeaskoven, *P. a. arachnoides* i midten og *P. a. oblonga* længst mod syd omkring Kap Sainte-Marie. Typelokaliteten er Soalara ved Baie de Saint-Augustin i sydvest.

Bestandene falder. I én undersøgt bestand faldt antallet med 10,8 % fra 2003 til 2011, og levestedet forsvinder med omkring 1,2 % om året. Der er ikke registreret eksport fra Madagaskar, siden arten kom på CITES liste I i 2005, og næsten alle dyr, der blev udført før, var vildfangne. Dyr smugles stadig ud af landet.

Læs mere: Lovgivning: CITES, EU-bilag og dansk lov Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

> **Oprindelig udbredelse:** Madagaskar.

LEVESTED

Arten lever i tæt, tør kystskov, tornkrat med euforbier og planter af familien Didiereaceae og krat på sandet jord. Nedbøren er lav og uregelmæssig, og regntiden falder fra december til april. Dyrene æder unge blade, blomster, frugter, insektlarver og ekskrementer fra større dyr.

I tørtiden graver dyrene sig ned under buske og tørre græstuer, kun lige i skjoldets dybde, og ligger i dvale i op til 7-8 måneder uden føde og vand. Når regnen kommer, ender dvalen, og parringen begynder.

Levestedet er under pres fra landbrug, kvægbrug og tømmerhugst. Fordi de voksne dyrs overlevelse er afgørende for bestandens fremtid, har indsamling af voksne dyr særlig store følger.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt dokumenteret viden om pasningen af *Pyxis arachnoides*. Arten holdes og opdrættes især i zoologiske haver og af specialister. Pasningen bygger derfor på levestedet og på *Astrochelys radiata*, som lever i samme tørre tornskov i det sydvestlige Madagaskar. Tal, der er lånt fra den art eller skønnet, står ved de enkelte afsnit. Arten er ikke egnet til begyndere.

Terrariet skal give godt gulvareal: mindst 8 gange skjoldlængden i længden og 4 gange i bredden, altså 120 × 60 cm til et par dyr på 15 cm, og mindst 40 cm i højden. Større er bedre. I Danmark kan dyret kun være udendørs om sommeren, i en sikker, solrig indhegning med skygge og et opvarmet skjul: bliver det køligere end omkring 13 °C, skal det ind. Indendørs skal bunden være fast, men gravevenlig og kunne holde på fugt: en blanding af muld og træflis, ca. 10 cm dyb, som skiftes hver tredje-fjerde uge. Giv flere skjul, flade sten at soles på og spiselige planter, og undgå fint sand og småsten, som dyret kan komme til at æde.

TEMPERATUR

Dyret skal holdes varmt. Om dagen skal der være 24-30 °C, og under en varmelampe i den ene ende en solplads på 32-38 °C, målt på underlaget. Om natten falder temperaturen til 18-22 °C. Tallene er lånt fra *Astrochelys radiata* og ikke målt for arten. Brug en strålevarmeplade eller halogenlamper med termostat og eventuelt et keramisk varmelegeme, som holder en jævn nattemperatur uden lys. Sørg for en køligere ende, hvor dyret kan trække hen.

Den lange tørtidsdvale i naturen skal ikke efterlignes i terrariet, hvor temperatur og foder holdes jævne hele året.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal ligge omkring 50-70 %. Tallet er lånt fra *Astrochelys radiata* og skal ses som et udgangspunkt. Hold bunden let fugtig, og forstøv terrariet af og til. Landskildpadder fra tørre egne er mest aktive under og lige efter regn, og forstøvning giver en kølig tilflugt. Giv en stor, lav skål med rent vand, som skiftes dagligt, og et lunkent bad en gang om ugen.

Dyret kan tage vand op gennem føden, men skal altid have rent vand at drikke.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

P. arachnoides er dagaktiv. Sollys er det bedste, og indendørs skal arten have UVB-lys med en solplads i Ferguson-zone 3. Zonen er lånt fra *Astrochelys radiata* og ikke målt for arten. En kviksølvdamplampe giver både varme, UVA og UVB. Lyset følger årstiden med omkring 12 timer om dagen. Glas og plexiglas stopper UVB.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

I naturen æder *P. arachnoides* unge blade, blomster, frugter, insektlarver og ekskrementer fra større dyr. Kosten i fangenskab er overvejende vegetarisk og skal være fiberrig og så varieret som muligt, som for *Astrochelys radiata*: ukrudt, græsser, vilde urter og spiselige planter i indhegningen, så dyret kan græsse hele dagen. Lidt insektlarver kan gives af og til; hvor meget animalsk føde arten har brug for, er ikke dokumenteret.

Drys et kalktilskud over foderet, og lad en sepiaskal ligge fremme. Fodr dagligt i små portioner.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Håndtér dyret så lidt som muligt, især unger. Ved fare trækker det hoved, ben og hale ind i skjoldet. Unge landskildpadder af nært beslægtede arter stresses af megen håndtering og skiftende omgivelser, og en fast rutine med daglig fodring, ugentlig rengøring og rolige tilsyn er det bedste.

Dyrene kan holdes enkeltvis, parvis eller i en lille gruppe. Målet ovenfor gælder for et par; for et tredje og fjerde dyr lægges mindst 10 % til bundarealet. Dyr, der ikke kan enes, holdes hver for sig.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønsforskelle, alder og størrelse ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten. Arten kan blive omkring 70 år; den nedre grænse i boksen er et skøn.

PARRING

Parringen begynder med de første regnskyl efter tørtiden. Yderligere detaljer om parringen er ikke dokumenteret for arten. Hos *Astrochelys radiata* går hannen efter hunnen og nikker med hovedet; giv dyrene mange skjul.

ÆGLÆGNING OG KULD

Æglægningen falder i regntiden. Hunnen lægger kun ét æg ad gangen og 1-2 æg pr. sæson, som hun graver ned. Giv hende et dybt, løst og let fugtigt lag jord, hvor hun kan grave rede.

INKUBATION

Ægget klækker efter 220-330 dage. Rugetemperaturen er ikke dokumenteret for arten; 29-30 °C er lånt fra *Astrochelys radiata* og skal ses som et udgangspunkt. Læg ægget i en rugemaskine med fugtig vermiculit, og vend det ikke. Hos *Astrochelys radiata* giver en hvileperiode midt i rugetiden et bedre udklækningsresultat; om det gælder *P. arachnoides*, er ikke dokumenteret.

OPDRÆT AF UNGER

Den nyklækkede unge vejer omkring 12 g og klarer sig selv fra første dag. Opdræt er ikke beskrevet nærmere for arten. Som udgangspunkt følges anbefalingerne for *Astrochelys radiata*: en jævn nattemperatur, en fast dag-nat-rytme og daglig fodring, så lidt håndtering og så få ændringer som muligt. Unger skal ud i frisk luft og sol så tidligt og så ofte som muligt.

Sundhed og typiske fejl

Pasningsrelaterede sygdomme er ikke dokumenteret for arten. Hos konfiskerede *P. arachnoides* og *Astrochelys radiata* på Madagaskar er der fundet en bakterie af slægten *Mycoplasma*, som kendes fra luftvejssygdom hos landskildpadder. Nyindførte eller konfiskerede dyr bør derfor holdes i karantæne.

- Luftvejsinfektion: løbende næse, hvæsende vejrtrækning og slim ved kulde og for tør luft.

- Afmagring og udtørring efter transport: bades i lunkent, lavt vand.
- Parasitter: lad dyrlægen undersøge en afføringsprøve, før dyret kommer sammen med andre skildpadder.

Kontakt en dyrlæge med krybdyrerfaring, hvis dyret ikke æder, taber sig, har løbende næse eller løs afføring. Nye dyr skal i karantæne, før de kommer sammen med andre skildpadder.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.